

Domino, » id est, in Domini Ecclesia et christianismo. « Nubat » ergo « in Domino, » id est, nubat viro Christiano. Vide Can. 23 et 37. Ita Ambrosius, Theodoretus, Theophylactus, Anselmus, Sedulius, D. Thomas, Augustinus, lib. I *De Adulter. conjug.*, cap. XXI.

Quare ve-
luit pro-
clata matrimo-
nium Ca-
tholici cum he-
retica, et
irritavit
Christia-
ni cum
Paganis?

Hinc Ecclesia postea omnino vetuit ob periculum perversionis, et ob indecentiam, matrimonium Catholici cum heretica, et irritavit matrimonium Christiani cum pagano : estque peccatum mortale contrahere cum heretico vel heretica. Excipe Germaniam, Poloniam, Galliam, ubi cum Catholicis permixti vivunt heretici; ibi enim id licet, modo conjux Catholica libere permittatur, et absque perversionis periculo in fide permanere, et in eadem mente educare, ut docet Thomas, Sanchez, *disp. LXXII*, num. 3, tom. II. Sed quia hoc difficile fit, hinc passim cavenda et dissuadenda sunt talium connubia. Hinc denique contra Tertullianum, Montanistas, Novatianum patet licitas esse secundas nuptias.

Quarto, « nubat in Domino, » hoc est secundum leges et ritus Ecclesie, ab ipsis Apostolis (qui Domini vice et auctoritate fungebantur) traditis. Ritus autem ab Apostolis instituti, et a tota Ecclesia recepti hi sunt potissimi: *Primo*, ut contrahatur in presentia sacerdotis ad id legitime deputati. « Decet enim, ut ait S. Ignatius ad Polycarpum, ut et ducentes uxores, et nubentes cum

Episcopi arbitrio conjungantur, ut nuptia juxta præceptum Domini, non autem ob concupiscentiam coisse videantur. » *Secundo*, ut in celebratione matrimonii sacrificium Missæ offeratur. *Tertio*, ut contrahentes Eucharistiam percipiant, etc. Unde Tertullianus, lib. II *Ad uxorem*, in fine : « Unde, ait, sufficiam ad enarrandam felicitatem ejus matrimonii, quod Ecclesia conciliat, et confirmat oblatio (Missæ sacrificium), et obsignatum angeli (id est sacerdotes) renuntiant? »

40. BEATORUM AUTEM ERIT (tum hic in quiete et sanctiore vita, tum in futuro : majori beatitudine felicitate et gloriosior erit in celo, ait Ambrosius), si sic (separata in viduitate) PERMANERIT. — Hinc patet consilium viduitatis, tanquam majoris matrimonii, et patet ex dictis et ex Patribus citatis vers. 7. Vide S. Augustinum, lib. *De Bono viduitatis*, tom. IV, et Ambrosium, lib. *De Viduis*, tom. I.

PUTO AUTEM, QUOD ET EGO SPIRITUM DEI HABEAM, — nimirum spiritum consilii, secundum quem puto me ista fideliter suadere : ita Anselmus et alii.

Nota 3 et ego, q. d. Sicut et alii Apostoli, ita et ego Spiritum Dei habeo. Modeste suam auctoritatem interponit, non videatur hæc humano, non divino spiritu dicere et consulere. *Secundo*, notat S. Augustinus, tract. 37 in *Joan.*, 30 puto non dubitans esse, sed asseverantis et increpantis.

CAPUT OCTAVUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Respon-
det Pan-
tus se-
cundo
questio-
ni gene-
ran Co-
rinthios.

Tractat secundam questionem generalem sibi a Corinthiis propositam de idololatriis, an iis vesci liceat?

Ac respondet primo, per se id non esse illicitum, cum idolum nihil sit.

Secundo, tamen docet id esse illicitum, si fiat repugnante conscientia, aut cum scandalo infirmorum, quod valde cavendum esse inculcat.

1. De iis autem, quæ idolis sacrificantur, scimus quia omnes scientiam habemus. Scientia inflat, charitas vero ædificat. 2. Si quis autem se existimat scire aliquid, nondum cognovit quemadmodum oporteat eum scire. 3. Si quis autem diligit Deum, hic cognitus est ab eo. 4. De escis autem, quæ idolis immolantur, scimus quia nihil est idolum in mundo, et quod nullus est Deus, nisi unus. 5. Nam etsi sunt qui dicantur dii sive in celo, sive in terra (siquidem sunt dii multi, et domini multi), 6. nobis tamen unus Deus, Pater, ex quo omnia, et nos in illum : et unus Dominus Jesus Christus, per quem omnia, et nos per ipsum. 7. Sed non in omnibus est scientia. Quidam autem cum conscientia usque nunc idoli, quasi idololathum manducant : et conscientia ipsorum cum sit infirma, voluunt. 8. Esea autem nos non commendat in Deo. Neque enim si manducaverimus, abundabimus : neque si non manducaverimus, deficiamus. 9. Videte autem, ne forte hæc licentia vestra offendiculum fiat infirmis. 10. Si enim quis viderit eum, qui habet scientiam, in idolo recumbentem : nonne conscientia ejus, cum sit infirma, ædificabitur ad manducandum idololathum? 11. Et peribit infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mor-

tus est? 12. Sic autem peccantes in fratres, et percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis. 13. Quapropter si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem.

Quid dicit
idololathum?

Quædo
idololathum
est ve-
scitum?
Primo
causa.

Pro intellectu trium sequentium capitum, Nota: Idololathia sunt idolis immolata, puta carnes, panis, vinum, etc., quæ idolis offerbantur : ita dicitur *Act. xii* *est dicitur vel dicitur*, ab immolando idolis. Hæc idololathia comedere per se non erat peccatum, ut docet D. Thomas I II, *Quæst. CIII*, art. 4, ad 3. Erat tamen peccatum, *primo*, si id fieret ex infidelitate, ut si quis idololatra ad idolum ea comederet, vel si id fieret ex infirmitate fidei, quod crebrum erat tempore Pauli. Nam nulli recens conversi et rudiores erant, qui vel non plene abjecerant opinionem suam de idolis et idololathis, quasi aliquid numinis vel divini haberent; vel certe ex pristina consuetudine non poterant vincere phantasiam suam de diis suis, Jove, Minerva, Marte (quos paulo ante quasi deos coluerant), et de sanctitate ciborum illis consecratorum. Semper enim cibos hos quasi sanctos et consecratos imaginabantur, etiamsi fides Christi illis contrarium dicitaret.

Secundo, ex conscientia erronea, si quis putans esse illicitum comedere idololathum, illud contra conscientiam comedere, putans scilicet hoc esse participationem cum idolis et professionem idololatriæ; vel carnem ab idolo, sive demone, cui oblata est, esse contaminatam, et comedentem contaminare, ut docuit Apostolus, *Rom. XIV*.

Tertio, ex scandalo, si quis sciens idolum nihil esse, tamen ad ostendendam suam scientiam et libertatem coram infirmis idololathia comedat, itaque eos provocet (ait Paulus, vers. 10), ut et ipsi contra conscientiam eadem comedant, vel ut putent eum qui illa comedit peccare in fidem, vel redire ad idolorum cultum, et alios eodem trahere.

Quarto, ex præcepto Apostolico, quo *Act. xv*, 49, vetant Apostoli idololathorum esum.

Quinto, si eo modo, et iis circumstantiis quis ea comedat, v. g. in idolo, cum peragitur sacrificium idololatriæ, ut censeatur id fieri ad idolorum cultum, et comedens censeatur profiteri idololatriam; perinde atque is qui accedit ad comam Calvinisticam, censeatur profiteri calvinismum. De quo casu ait S. Augustinus, lib. *De Bono conjugali*, cap. XVI, quod citatur 32, *Quæst. IV*, cap. *Sicut satis* : « Satis est fame mori, quam idololathis vesci. »

Quare
Fama
Impone-
tur co-
git Ca-
tholico
vesti-
dibus?

Quomodo Julianus Imperator ut Catholicos Constantinopolitanos ad speciem quamdam exterram idololatriæ compelleret, omnes idololathis vesci coegit. Rem gestam ita narrat Nectarius, Episcopus Constantinopolitanus, oratione quam habuit in exordio jejunii Quadragesimalis : « Cuncta, inquit, cibaria, quæ venum publice in foris exponi solerent, sacrificiis diis immole⁴ inficit

ac pollut, ut sic omnes illi cogereant vesci cibis immolatis, nisi fame confici vellent; cum oraculo Theodori Martyris, quoniam modo consulendum esset fidelibus fame periclitantibus, fuit divinitus demonstratum : nempe, ut tunc loco panis cocto frumento omnes uterentur in cibum, quod ditiores pauperioribus liberaliter clargiti sunt per totam hebdomadam, quando Julianus desperans se quod volebat perficere posse, victus Christianorum continentia et constantia, rursus pueros cibos absque ulla labe in foris apponi jussit. » Ubi

Nota, quod ait « victus continentia Christianorum : » magna enim et spontanea fuit hæc eorum abstinentia. Licet enim potuissent cibis a Julianus contaminatis vesci, tanquam cibis communibus; sed noluerunt, idque in odium Juliani et idololathorum. Quod licet poterant iis vesci, patet, quia non poterat Julianus cibos communes hoc contactu vitare, vel demonibus sacros efflere, ita ut qui illis vesceretur, censeretur idola colere, et idololatriam profiteri. Esto enim Julianus hoc intendere, tamen unus ipse erat, nec poterat commune hominum iudicium mutare, qui censebant rem hanc non esse idololatriam, sed adiphoram. Unde Antiocheni eives, cum simili modo cibum et potum eorum infecisset Julianus, libere et sine scrupulo eundem manducantur et biberunt, ut narrat Theodoretus, lib. I *Histor.*, cap. XIV, hinc S. Augustinus, *epist. 154*, docet licere vesci olere, quod in horto idoli nascitur, et bibere de puteo, vel fonte, qui est in templo idoli, vel in quem cecidit idololathum. De hac re plura dicam cap. X, vers. 21.

Nota secundo : Corinthi erant aliqui doctores qui sciebant et sentiebant quod ita res erat, scilicet idola cum idololathis nullam vim habere : itaque comedebant illa etiam cum scandalo rudiorum et infirmorum, idque ut ostentarent suam scientiam et libertatem. Alii vero rudiores, vel non plene abjecerant opinionem suam de idolis et idololathis, vel certe ex pristina consuetudine de iis quasi sanctis et sanctificatis, non poterant vincere phantasiam suam ut dixi : unde facile ad ea relabi poterant. Hinc Apostolus timens illi periculum idololatriæ, cap. X, 14, ait : « Fugit ab idolorum cultura. » Proposuerunt ergo Corinthii questionem hæc Apostolo, an liceat idololathis vesci? Unde

Nota tertio : Apostolus illi questioni hic respondet primo, idolum et idololathia nullam vim habere; secundo, idololathis abstinendum esse, ubi est scandalum, idque agit hoc capite.

Nota quarto, Apostolum hic tantum inchoare responsum ad questionem de idololathis co-

Quare
in Chris-
tianorum
contra
Julia-
num.

Licet
hæc
de
puteo
qui
est
in
templo
idoli.

Idololathum
est
vili-
et
scandalo-
sum.

conscientia quod per illud polluentur et inficiuntur.

Hic sensus etiam commodus et probabilis est: nam non est dubium inter Corinthios recens conversos, alios nimis scrupulosos, alios nimis superstitiosos fuisse.

CONSCIENTIA EORUM CUM SIT INFIRMA (non plene in fide instructa circa idololatria), POLLUITUR. — Quia contra conscientiam, aliorum exemplo manducant idololatria. Ita Chrysostomus.

Insaniunt Libertini, dum ex hoc loco docent nec fornicationem, nec ebrietatem, nec quid aliud esse peccatum, nisi quis ea in re sibi formet peccati conscientiam et scrupulum. Studeant itaque ipsi deponendam esse omnem conscientiam, ut non peccet, quidquid agat. Libertini ergo nullam habent conscientiam; ac proinde videntur et hominem, et rationem, et virtutem omnem exuisse: que vero dementia est hoc Apostolo tribuere? Quis enim non videt Apostolum hic loqui non de peccatis rebusve illicitis, sed adaphoris, quale est manducare idololatria.

8. ESCA AUTEM NOS NON COMMENDAT DEO. — *g. d.* Idololatorum, vel aliorum ciborum esus per se nihil facit ad pietatem, qua flecti placeatur; ideoque non debemus nos firmiter, quasi pietatis causa, velle passim omnibus indifferenter uti. Convertit enim hic se Apostolus ad perfectiores, eos monens, ut vitent scandalum infirmorum.

Inepte ergo, imo perperam abutuntur hoc loco heretici contra delectum ciborum et jejunia Ecclesie: esca enim non commendat nos Deo, quia non est virtus: sed abstinentia ab esca vetita est actus temperantie, obedientie et religionis, ideoque nos Deo commendat, sicut commendavit Daniëlem cum sociis, Rehabitas, Joannem Baptistam et alios. Vide dicta Rom. xiv, 17.

NEQUE ENIM SI MANDUCAVERIMUS (idololatria), ABUNDABIMUS, — scilicet virtute, merito et gratia, que nos commendat apud Deum, uti precessit, *g. d.* Per esum idololatorum nihil magnum, abundans, copiosum, nihil gratie spiritalis nobis accedit, ut illi inhierare non debeamus. Ita Chrysostomus.

Secundo, et simpliciter, ut sit nova ratio dissuadens esum idololatorum. Sensus est, *g. d.* Sive edamus idololatria, non ideo escis et deliciis, bonique abundabimus; sive non edamus, non ideo escis et deliciis deficiemus: aliis enim vesci licet. Sic vulgo dicimus, sive ad convivium hoc vocer, sive non, non ideo saturabor vel esuriam, non ideo pinguior ero vel macrior, ditior vel pauperior. Ostendit quam esca sint res viles et exiles, ideoque omittende ob scandalum, et postponende adificationi proximorum. Ita Anselmus.

9. VIDETE, NE HÆC LICENTIA VESTRA (comedendi idololatria) OFFENDICULUM FIAT INFIRMIS. 10. SI ENIM QUIS VIDERIT EUM, QUI HABET SCIENTIAM (idololatriam nihil esse), IN IDOLIO RECUBENTEM: NONNE

CONSCIENTIA IPSIUS, CUM SIT INFIRMA, EDIFICABITUR AD MANDUCANDEM IDOLOLATHYTA? — « In idolio, » id est, inquit Erasmus, in epulo idolorum; secundo, proprie, « in idolio, » id est, templo vel mensa idolis consecrata. Nam ibi accumbentem comesturi idololathya: tales enim epulas, utpote sacras, in templo instrui solent, docet Herodotus in *Clio*, Virgilius VIII *Æneid.*, in sacrificio Evandri et epulo cum Trojanis. Sic et Judæi victimas pacificas comedebant in atrio templi, *Deuter. xvi, 11.* Hinc Syrus hic vertit, *si quis te viderit accumbentem inter idola.*

Unde patet, idololathya edere in idolio, non tantum esse malum propter scandalum, sed etiam per se, quia est professio idololatriæ, ut dicitur cap. x.

Tropologie Anselmus: Scientia idololathya est scientia vanitatis philosphorum, poetarum, oratorum Gentilium; hæc cavenda est. Absit ut ore Christiano sonet: Jupiter omnipotens, et me Hercules, et me Castor, et cætera portenta magis quam numina.

Nota: « Edificabitur, » id est provocabitur, erigetur ut comedat idololathya quasi sacra, et quasi quid gratie inde accepturus; aut sacrificaturus numini cuiquam, sique redeat ad idololatriam. Alii: « edificabitur, » inquit, id est provocabitur, ut contra conscientiam, qua putat ebum idolo oblatum ab eo esse affatum et contaminatum, indeque se contaminandum, cum manducet, ut dixi vers. 7.

12. SIC PECCANTES IN FRATRES, ET PERCUTIENTES (scandalizantes, et per scandalum vulnerantes) CONSCIENTIAM EORUM INFIRMAM, IN CHRISTUM PECCATIS. — Christus enim sibi factum arrogat quod uni ex minimis suis factum fuerit, *Matth. xxv, 40.* Rursum qui scandalizant proximum, in Christum peccant: quia Christi fabricam, puta proximorum probitatem et salutem, quam Christus suo sanguine construxit, malo suo exemplo destrunt et evertunt.

13. QUAPROPTER SI ESCA SCANDALIZAT FRATREM MEUM: NON MANDUCABO CARNEM IN ÆTERNUM. — « Hoc magistri (inquit Chrysostomus) optimi est officium, suo exemplo docere que præcipit. Et non dicit, sive juste, sive injuste, sed quomodocumque. Et non dico, inquit, idololathium, quod et propter aliam causam prohibetur: sed si quod licet et permittitur, scandalizat, etiam illo abstineo; neque una aut altera die, sed toto vitæ tempore. Non enim manducabo, inquit, carnes in æternum. Et non inquit: Ne perdam fratrem, sed simpliciter: Ut non scandalizem. Etenim ultimæ amentia est, que Christo pietosissima sunt, et talia, ut eorum gratia mortem obire non recusaverit, ita nos despiciat, si arbitramur, ut escis propterea non abstinemus. »

Vide de scandalo S. Basilium in *Regulis brevi* Reg. 64. ubi in fine ait, eo scandalum esse

ius, quo is qui illud dat, majori scientia aut gradu præditus est; additque quod Deus de manu ejus

sanguinem peccantium, qui illius malum exemplum sequuntur, requirit et reposit.

CAPUT NONUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Pergit suo exemplo docere, quam sint cavenda scandala, narratque se stipendium, sive alimenta prædicatoribus debita accipere noluisse, idque majoris tum meriti, tum adificationis causa.

Hinc secundo, vers. 7, probat sex argumentis (que colligam vers. 12) hæc alimenta sibi aliisque evangelizantibus deberi.

Tertio, vers. 20, eadem de causa ostendit se omnibus omnia esse factum, ut discant Corinthii, quam cuique adificatio et salus proximi curanda sit.

Quarto, vers. 24, ad eandem adificationem incitat, docens vitam nostram esse stadium et agonem virtutis, in quo semper ad meliora, et ad brævium fugi abstinentia, et corporis castigatione currendum et certandum est.

1. Non sum liber? Non sum Apostolus? Nonne Christum Jesum Dominum nostrum vidi? Nonne opus meum vos estis in Domino? 2. Et si aliis non sum Apostolus, sed tamen vobis sum: nam signaculum apostolatus mei vos estis in Domino. 3. Mea defensio apud eos, qui me interrogant, hæc est: 4. Numquid non habemus potestatem manducandi et bibendi? 5. Numquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi, sicut et cæteri Apostoli, et fratres Domini, et Cephas? 6. Aut ego solus, et Barnabas, non habemus potestatem hoc operandi? 7. Quis militat suis stipendiis unquam? Quis plantat vineam, et de fructu ejus non edit? Quis pascit gregem, et de lacte gregis non manducat? 8. Numquid secundum hominem hæc dico? An et lex hæc non dicit? 9. Scriptum est enim in lege Moysis: Non alligabis os bovi trituranti. Numquid de bobus cura est Deo? 10. An non propter nos utique hoc dicit? Nam propter nos scripta sunt: Quoniam debet in spe, qui arat, arare, et qui triturat, in spe fructus vestra metamus? 12. Si alii potestatis vestræ participes sunt, quare non potius nos? sed non uti sumus hæc potestate: sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio Christi. 13. Nescitis quoniam qui in sacratio operantur, quæ de sacratio sunt, edunt? et qui altari deserviunt, cum altari participant? Ita et Dominus ordinavit iis, qui Evangelium enuntiant, de Evangelio vivere. 15. Ego autem nullo horum usus sum. Non autem scripsi hæc ut ita fiant in me: bonum est enim mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis evacuet. 16. Nam si evangelizavero, non est mihi gloria: necessitas enim mihi incumbit: vae enim mihi est, si non evangelizavero. 17. Si enim volens hoc ago, necedem habeo: si autem invitus, dispensatio mihi credita est. 18. Quæ est ergo merces mea? Ut Evangelium prædicans, sine sumpto ponam Evangelium, ut non abutar potestate mea in Evangelio. 19. Nam cum liber essem ex omnibus, omnium me servum feci, ut plures lucrifacerem. 20. Et factus sum Judæis tanquam Judæus, ut Judæos lucriferem. 21. Iis qui sub lege sunt, quasi sub lege essem (cum ipse non essem sub lege), ut eos, qui sub lege erant, lucrifacerem. Iis qui sine lege erant, tanquam sine lege essem (cum sine lege Dei non essem: sed in lege essem Christi), ut lucrifacerem eos, qui sine lege erant. 22. Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos. 23. Omnia autem facio propter Evangelium, ut participes ejus efficiar. 24. Nescitis quod ille qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit brævium? Sic currite ut comprehendatis. 25. Omnis

Refertur doctrina Libertinorum de conscientia peccati.

Quocirca esca non commendat nos Deo?

Quare idololathya edere in idolio est magis peccatum, quia in scientia idololathya.

Scandalizantes peccant in Christum, quia per Christum peccati.

era hereticam suam, ut menti subditam faciant, quod nunquam fecisset, neque scripsisset Paulus, si deliramentum putasset (notent hoc Novantes nostri); gloriatur autem dicens: Castigo corpus meum, et in servitute redigo, ne, cum aliis predicaverim, ipse reprobus inveniar. Ergo qui non castigat corpus suum, et volunt predicare aliis, ipsi reprobi habentur. Quae istos Epicuros nova schola misit, qui voluptatem predicant, delicias suadeant? Dominus Jesus, volens nos adversus diaboli tentamenta fortiores reddere, certaturus jejunavit, ut sciremus quia aliter illecebras mali non possemus vincere. Qua causa Christus jejunaverit, hi astruant, nisi ut nobis exemplo esset ejus jejunium?

S. Gregorius, lib. XXX Moral., cap. xxvi: «Muros Jerusalem coquorum princeps (Nabuzardan) destruit, quia virtutes animae, dum non restringitur venter, perdit. Hinc est quod Paulus contra Jerusalem amentia desertanti vires coquorum principi (id est ventri) subtraheret, cum diceret: Castigo corpus meum, et servituti subicio. Unde praemisit: Sic pugno non quasi aerem verberans, quia, cum carnem restringimus, ipsi abstinentiae nostrae ictibus, non aerem, sed immundus spiritus verberamus; et cum hoc quod est intra nos subjicimus, extra positus adversarii pugnos damus. Hinc est quod, cum rex Babylonis succendi fornacem jubet, stuppa et picis ministrari congeriem praecipit, sed tamen abstinentes pueros hoc igne minime consumit: quia antiquus hostis, licet innumeras ciborum concupiscentias nostris obtutibus opponat, quibus libidinis ignis creseat, bonis tamen mentibus superni Spiritus gratia insibilat, ut a carnalis concupiscentiae aestibus illaesa perdurent.»

S. Basilius, hom. De Legendis Gentilium Libris: «Est, inquit, corpus castigandum, ac fere ejusdem instar cohibendum, et ab ipso adversus animam tumultus orientes, ratione veluti flagello compescendi, ne frantum voluptati omnino laxando, mens velut auriga ab equis contumacibus, et minime obtemperantibus, feratur ac rapiatur; ac inter caetera Pythagorae meminisse dicti oportet, qui videns quendam exercitationibus ac cibis laute appositoque sese curantem ac saginantem: Heus, inquit, miser, non desinis continuo duriores tibi carcerem preparare! Ideo et Platonem dicunt, cognito quod ex corpore est nocimento, Academiam Athenis loco pestilenti elegisse, ut nimiam corporis prosperitatem, veluti vitam palmitum luxuriantem amputaret. Ego vero bonam valetudinem quae in summo sit, ex medicis soepe audivi fallacem esse. Quando igitur ipsa corporis diligentia et corpori pariter et animae inutilis esse appareret, hanc sarcinam delinire, et illi famulari, manifesta fuerit insania. Si autem hoc contempnere studeamus, nihil aliud rerum humanarum facile admirabimur.» Idem Basilius in Regul. fuscus disp., Reg., 17: «Uti, inquit, optimus cor-

poris habitus, et coloris bonitas pugilem a ceteris distinguit; sic Christianum a ceteris secerat macilentia corporis, pallorque deflorescens, qui continentiae velut adjunctus est comes: indicio est enim Christi mandatorum vero pugilem esse, qui in infirmitate corporis adversarium suum in lucta prosternit; et quam potens sum in pietatis certaminibus, declarat convenienter verbis illis: Cum infirmor, tunc potens sum.»

S. Chrysostomus hic: «Castigo corpus meum, q. d. Multum sustineo laborem, ut sobrie vivam; si quidem intractabilis est cupiditas, ventris voracitas; verumtamen eam cohibeo, et non trado me ipsum affectibus, sed affectus comprimo, et ipsam naturam multis sudoribus subjicio; haec autem dico, ut nemo a certando desperet pro virtute; nam laboriosum est. Quare, inquit, castigo et in servitute redigo; non dixit, Perdo et punio, non enim inimica caro est; sed, Castigo et redigo in servitute, quod Domini est, non hostis; magistri, non inimici; exercitatoris, non adversarii; ne forte cum aliis predicaverim, ipse reprobus inveniar. Quod si Paulus hoc finivit, cum talis esset praepceptor, et post praedicationem, et orbis terrarum susceptum patrocinium formidavit; quidnam nos dicemus?»

S. Hieronymus contra Jovinianum haereticum, S. Hieronymus de dilucidis ceteris in Joviniana. lib. II: «Quod multi, inquit, acquiescunt sententiae tuae, o Joviniane, indicium voluptatis est; et pro magna sapientia deputas, si plures post te currant, quos gehennae succidiae (vel, ut alii legunt, succendio) nutrias. Basilides, magister luxuriae et turpissimorum complexuum, post tot annos in Jovinianum, quasi in Euphorbum, transformatus est, ut Latina quoque lingua haberet haeresin suam. Vexillum crucis, et praedicationis austeritas (notant haec Novantes) idolorum templa destruxerat. E regione luxuria penis, ventris et gutturis subvertere nititur fortitudinem crucis. Semper pseudoprophetae dulcia pollicentur, nec medicum placent. Amara est veritas, et qui eam praedicant, replentur amaritudine.»

Cassianus, lib. V. De Institut. remat., cap. xvii et seq: «Vis, inquit, audire verum athletam Christi, legitimo agonis iure certantem? Ego igitur, inquit, sic curro non quasi in incertum; sic pugno non quasi aerem verberans; sed castigo corpus meum et servituti subjicio, ne aliis predicans ipse reprobus efficiar. Vides ut in seipso, id est, in carne sua, colluctationum summam, velut in base quadam firmissima stauerit, et preventum pugilem in sola castigatione carnis, et in subjectione sui corporis collocarit?» Et aliquanto post repetitis haece Apostoli verbis, subdit: «Quod propriis ad continentiae labores et corporale jejunium atque afflictionem carnis pertinet; per hanc se pugilem quendam strenuum suae carnis esse describens, nec in vanum adversus eam ictus conti-

Et Gregorius de gula non frangenda;

Et S. Basilius de corpore castigando.

Idem Platonem in loco pestilenti elegit?

debetur dicitur ait S. Basilium.

S. Chrysostomus de castigando corpore.

S. Hieronymus de dilucidis ceteris in Joviniana.

Prophetae dicitur pollicetur.

gentiae exercuisse designans, sed triumphum pugnae mortificatione sui corporis acquisisse: quo verberibus continentiae castigato, et caestibus juniorum eliso, victori spiritui immortalitatis coronam, et incorruptionis contulit palmam.» Et panis interjectis: «Sic pugnat, jejunium scilicet et afflictione...nali, non quasi aerem verberans, id est, in vanum ictus continentiae porrigens, per quos non aerem vacuum, sed illos spiritus qui in eo versantur, castigatione sui corporis verberabat. Qui enim licet: Non quasi aerem verberans, ostendit se tametsi non aerem vacuum et inanem, aliquos tamen in aere verberare.»

Porro non tantum ad libidinem, sed et superbiae omniaque vitia frangenda, et quasvis virtutes comparandas, castigandum esse corpus, docet S. Hieronymus, epist. 14 ad Celantianam: «Qui, ait, probabiliter ac scienter abstinentiae virtutem tenet, eo alligant carnem suam, quo animae frangant superbiae; ut quasi de quodam fastigio contemptus sui atque arrogantiae descendant ad implendam Domini voluntatem, quae maxime in humilitate perficitur. Idcirco a variis ciborum desideris mentem retrahunt, ut totam ejus vim occupent in cupiditate virtutum. Jamque minus jejuniorum et abstinentiae laborem caro sentit, ani-

ma esuriens justitiam. Nam et vas electionis Paulus, dum castigat corpus suum et in servitute redigit, ne aliis praedicans ipse reprobus inveniat, non ob solam, ut quidam imperiti praefant, hoc facit castitatem; non enim huc tantum modo, sed omnibus omnino virtutibus abstinentia opitulatur.»

Denique prisci illi sanctissimi in eremo patres studio perfectionis ita corpus castigarunt, ut pene videatur incredibile; Deoque id placuisse, patet ex vita eorum tam sancta, quam longeva et felici. Videre est Hieronymum in Vita S. Hieronionis, S. Pauli, S. Malchi; Athanasium in Vita S. Antonii, Theodoretum in Vita Simeonis Stylitis, qui 80 annos perpetuo noctu diuque sub dio stetit in columna, vix cibum, vix somnum capiens, aliorumque plurimum. Adeoque a viris prudentibus in Vita Sanctorum solerter observatum est, nullos pene Sanctos miraculis, et gastorum rerumque admirandarum gloria claruisse, nisi illos qui jejunium et vitae austeritate excelluerunt, quique corpus afflixerunt, aut a Deo morbis, vel ab hostibus et tyrannis tormentis et erumnis afflicti fuerunt; caeteros Sanctos qui communem vitam egerunt, multum quidem sibi et Ecclesiae profuisse, sed miracula aut nulla, aut rara patrasse.

Exempla Sanctorum q. d. in castigando corpore illustres fuerunt.

S. Hieronionis vita clariorum virtutum miraculis.

CAPUT DECIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Occasione agonis, in quo abstinentes riteque certantes praemiantur, inertes luxuriae dediti reprobandur et confunduntur, de quo egit in fine capituli praecedentis, digreditur hic Apostolus ad veterum Hebraeorum mores, concupiscentias et vitia, maxime idololatriam; punitionem pariter et reprobationem; ut horum exemplo doceat Corinthios, quam cavenda sint vitia et tentationes, maxime idololatria.

Hinc consequenter, vers. 18, descendit et redit ad idololatria, questionemque de eis, cap. viii, inchoatam absolvit; ac primo, docet eis non licere vesci, quatenus idololatria seu idolis immolata sunt: hoc enim esset immolationi et sacrificio idololatrio consentire, et profiteri idololatriam.

Secundo, vers. 22, docet non licere idololatriis vesci, ubi infirmiores hac re scandalizantur. Unde, vers. 31, adificationem maxime Corinthiis commendat, utque omnia in gloriam Dei, et salutem proximorum faciant.

1. Nolo enim vos ignorare, fratres, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, et omnes mare transierunt: 2. et omnes in Moysae baptizati sunt in nube et in mari: 3. et omnes eandem escam spiritalem manducaverunt, 4. et omnes eundem potum spiritalem biberunt (bibeabant autem de spiritali, consequente eos petra: petra autem erat Christus); 5. sed non in pluribus eorum beneplacitum est Deo, nam prostrati sunt in deserto. 6. Haec autem in figura facta sunt nostri, ut non simus concupiscentes malorum, sicut et illi concupierunt. 7. Neque idololatriae efficiamini, sicut quidam ex ipsis: quemadmodum scriptum est: Sedit populus manducare, et bibere, et surrexerunt ludere. 8. Neque fornicemur, sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, et ceciderunt una die viginti tria millia. 9. Neque tentemus Christum, sicut quidam eorum tentaverunt, et a serpentibus perierunt. 10. Neque murmuraveritis, sicut quidam eorum murmuraverunt, et perierunt ab exterminatore.